

ՍՍՌՄ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿՍԴԵՄԻԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԻԼԻԱԼ

Հ Ո Ղ Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն Ս Ե Կ Տ Ո Ր

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԻՏԱ-ՊՈԊՈՒԼՅԱՐ ՍԵՐԻԱ

Ա. Ս. ՈԱՅԱՅԵԼՅԱՆ

Կ Ո Ր Ե Կ

ԱՐՄՖԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ

1 9 4 3

ՍՍՈՒ ՊԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԻԼԻԱԼ

Հ Ո Ղ Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն Ս Ե Կ Տ Ո Ր

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԻՏԱ-ՊՈԳՈՒԼՅԱՐ ՍԵՐԻՍ

633.17

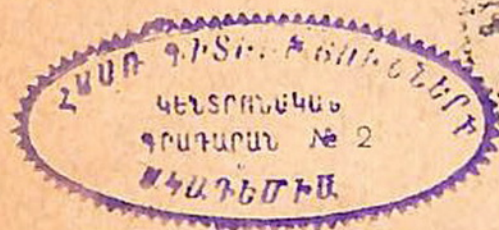
ՄՅՈՒԳԱՍՄ Է 1961 թ.

Ա. Ս. ՌԱՖԱՅԵԼՅԱՆ

Կ Ո Ր Ե Կ

5567 A I 4562

5567

ԱՐՄՖԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ

1 9 4 3

Սերիա՝ խմբագրությամբ
Գիտություն. վաստակավոր գործիչ
Ա. Գ. ԱՐԱՐԱՏՅԱՆԻ

Պատ. խմբագիր՝
Գիտություն. վաստակավոր գործիչ
Գ. Խ. ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Կորեկը հնազույն կուտուրաներից մեկն է: Հեռու անցյալում կորեկը համարվում էր Եվրոպայի և Ասիայի ժողովուրդների հիմնական սննդամթերքը:

Կորեկը կարևորագույն պարենային կուտուրաներից է: Այն մշակվում է գլխավորապես կրուպա (հատիկ) ստանալու համար: Վերջինս լավ է եփվում և գործ էածվում նաև հրուշակեղենի արտադրություն մեջ:

Կորեկը լայն գործածություն ունի առանապահություն մեջ. հաճախ այն ցանում են հատկապես կանաչ կերի համար: Կորեկի հատիկներն ընտանի թռչունների համար լավագույն կերերից են:

Կորեկի ամենաարժեքավոր հատկությունը երաշտադիմացկունությունն է: Նրա ժողովրդատնտեսական նշանակությունը գալիք արձրանում է երաշտ տարիներին, երբ հա-

ցահատիկային կուլտուրաների բերքը խիստ
ընկնում է, իսկ կորեկը բավականին մեծ
բերք է տալիս:

Կորեկի դրական հատկություններն
մեկն էլ նրա բարձր բերքատվությունն է,
որը պայմանավորված է մշակության ճիշտ
տեխնիկայով, որովհետև կորեկը խիստ զգա-
յուն է աղբոտեխնիկայի բարելավման հան-
դեսի:

Ցանքաշրջանառության մեջ կորեկը մեծ
նշանակություն ունի. որպես շարքահերկ
կուլտուրա, նա հողը մաքրում է մոլախո-
տերից:

Կորեկը քիչ է ենթակա հիվանդություն-
ներին և վնասատուներին:

Կորեկը (*Panicum miliaceum*)
եվ ցրա սորսերը

Կորեկը պատկանում է հացաբույսերի ընտանիքին: Նրա ցողունն ուղիղ է, արմատը մինչև մեկ մետր խորանում է հողի մեջ: Տերևները և ցողունը ծածկված են փափուկ մազիկներով: Ծաղիկներն ինքնաթոշոտվող են: Հատիկը զանազան գույնի է լինում: Սովորաբար կարմրահատ և դեղնահատ սորտերը մյուսներից բերրի են և ավելի լավորակ հատիկ են տալիս:

Կորեկի սորտերի ճիշտ ընտրությունը և ըստ ռայոնների նպատակահարմար բաշխումը շատ մեծ նշանակություն ունի բերքատվության բարձրացման և որակի բարելավման գործում:

Հուլիանի տիպով կորեկը երեք հիմնական ձևեր ունի՝ ցրված, կախված և խիտ:

Ցրված տիպի կորեկն ունի ավելի վա-

դահաս ձևեր, որոնք մշակվում են կարճ
աճեցողական սեզոն ունեցող շրջաններում:

Կախված և խիտ կորեկների ալլատեսակ-
ներն ավելի ուշահաս են և ավելի երաշտա-
կայուն:

Կորեկի բազմաթիվ սորտերից առանձ-
նացված են հետևյալ բարձր բերքատուները՝
Սարատովի 0853, Պոդոլի 24/273, Կրասնո-
կուտի 19/273, Սարատովի 0742, Բեզենչու-
կի 02: Տեղական լավ սորտեր են Պրոխլադ-
նի, Զամբեյտինի և այլն:

**Վորեկի վերաբերմունքը կլիմայի
եվ հողի հանդեպ**

Վերաբերմունքը ջերմության հանդեպ:
Կորեկը ջերմասեր կուլտուրա է. նրա հա-
ջող աճեցողության համար շատ ջերմու-
թյուն է պահանջվում: Սերմերը նորմալ
կերպով ծլում են, երբ հողը 10 սմ խորու-
թյամբ տաքանում է մինչև 12—15° ըստ
Ցելսիուսի: Գարնան և աշնան ցրտահարու-
թյուններին կորեկը չի դիմանում: Նրա ա-
ռանձին ալլատեսակների աճեցողական շըր-
ջանը տևում է 50-ից մինչև 100—120 օր:

Վերաբերումնք խոնավության հանդեպ: Ինչպես վերն ասացինք, երաշտակայունությունը կորեկի բնորոշ առանձնահատկությունն է: Կորեկի սերմը ծլելու համար և հետագայում բույսն իր աճման պրոցեսում մոտավորապես 2 անգամ պակաս խոնավություն է պահանջում, քան մնացած հացահատիկային կուլտուրաները (բացի սորգոյից): Ջրի տեղական պակասության և բարձր ջերմաստիճանի ազդեցության տակ կորեկը խողովակաձև ոլորում է տերևները և մինչև 40 օր կարող է մնալ այդ դրությամբ: Խոնավության առկայության դեպքում այն վերակենդանանում է: Այդ նույն պայմաններում, օրինակ, վարսակն արմատից չորանում է: Այս առանձնահատկությունների շնորհիվ կորեկն անբարեհաջող կլիմայական պայմաններում համեմատաբար պակաս է տուժում:

Կորեկն ընդունակություն ունի լավ օդատազործելու ամռան երկրորդ կեսին տեղացող անձրևները, որոնք անօգուտ են անց-

նում մյուս հացահատիկային կուլտուրաների համար:

Վերաբերմունքը հողի հանդեպ: Սմնաբարձր բերքը կորեկը տալիս է սևահողերում, լավ է աճում նաև շագանակագույն հողերում: Պակաս հաջողությամբ չի աճում նաև կավախառն հողերում: Կորեկի համար պիտանի չեն ճահճացած և ծանր կավահողերը:

Կորեկի բերատվությունը

Կորեկի բերքը մինչև 1939 թիվը ցածր էր նույնիսկ ամենապատասովոր տարիներին: Դա բացատրվում է դեպի այդ կուլտուրան ցուցաբերվող անհրաժեշտ ուշադրության բացակայությամբ:

ՍՍՌՄ Ժողկոմսովետի և Համ Կ(բ)Պ ԿԿ-ի «ՍՍՌՄ Հարավ-Արևելյան չորային ռայոններում կայուն բերք ապահովելու միջոցառումների մասին» որոշումից հետո սկսեցին կորեկին ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել, և արդեն 1940 թ. շատ մարզերում և ռայոններում կորեկը դարձավ ամենաբեր-

քատու հացահատիկային կուլտուրան, որի բերքը տատանվում էր հեկտարին 30-ից մինչև 70 ցենտներ հատիկ:

Մշակության ռացիոնալ ձևերով, ոռոգում և պարարտացում կիրառելով՝ առանձին կոլխոզներ կարողացան ռեկորդային բերք ստանալ՝ հեկտարից մինչև 150—170 ցենտներ հատիկ:

Կորեկի ճեղք ցանաօրջանառության մեջ

Կորեկը խիստ պահանջկոտ է դաշտի մաքրության վերաբերմամբ: Նրա տեղը ցանքաշրջանառության մեջ շարքահերկ դաշտն է: Կորեկի համար լավ նախորդողներ են թիթեռնածաղկավոր բույսերը, կարտոֆիլը, ճակնդեղը, արևածաղիկը և այլն: Կորեկը բարձր բերք է տալիս խամ և խոպան հողերում, ինչպես նաև խոտադաշտից հետո: Ինքը՝ կորեկը շատ լավ նախորդող է մի շարք կուլտուրաների համար: Լայնաշար ցանքի դեպքում նա լավ նախորդող է դարնանացան ցորենի և վիկ ու վարսակի համատեղ ցանքի համար:

Խոզանագան կորեկ

Կարճ աճեցողական շրջանի (50—60 օր) շնորհիվ կորեկը մեծ հաջողությամբ մշակվում է որպես խոզանացան կուլտուրա և մեծ բերք է տալիս այն վայրերում, որտեղ ամռան երկրորդ կեսը բավականին տաք է:

Արարատյան դաշտավայրի բամբակացան շրջաններում, ոռոգվող տնտեսության պայմաններում, կորեկը որպես խոզանացան կուլտուրա վաղուց մշակվում է և տնտեսական մեծ նշանակություն ունի լրացուցիչ գյուղատնտեսական արտադրանք ստանալու գործում:

Կորեկն ապահովագրող կուլտուրա է. եթե մյուս հացահատիկները որևէ պատճառով ֆլասվում են, փոխարենը կորեկ են ցանում:

Խոզանացան կորեկի նշանակությունն առանձնապես մեծանում է այժմ՝ Հայրենական մեծ պատերազմի օրերին, երբ մեր առաջ խնդիր է դրված առավելագույն չափով ապահովել բանակը և երկիրը գյուղատնտեսական մթերքներով:

Բազմաթիվ տարիների փորձնական տը-
վյալներով հաստատված է, որ խողանացան
կորեկը մեծ բերք է տալիս: Դուղքենդի սոր-
տահողամասում 1942 թ. օգոստոսի 3-ին
ցանված կորեկը տվեց լավ բերք՝ մինչև 20
ցենտներ մի հեկտարից, իսկ Երևան քաղա-
քի պայմաններում, ՍՍՌՄ Գիտություն-
ների Ակադեմիայի Հայկական ֆիլիալի Բիո-
լոգիական ինստիտուտի փորձնական հողա-
մասում նույն թվի օգոստոսի 5-ին ցանած
կորեկը՝ մինչև 25 ցենտներ մեկ հեկտարից՝
մեծ չափով գերազանցելով գարնանը կա-
տարած ցանքի բերքին:

Հողի մշակությունը

Կորեկի հողամասի մշակությունը պետք
է սկսել աշնանից: Սոնավությունը հողի
մեջ պահելու, ինչպես նաև մոլախոտերի
դեմ պայքարելու համար՝ նախորդող կուլ-
տուրայի բերքը հավաքելուն զուգընթաց՝
հողամասը պետք է երեսվար անել 5—6 ամ
խորությամբ: Աշնանը երեսվարած դաշտը
հերկում են անպայման նախախփիկ ու-

նեցող դուժանով 22—25 սմ խորությամբ
և այդ գրությամբ թողնում են մինչև դա-
րուն:

Վաղ գարնանը, հենց որ դաշտ դուրս
գալու հնարավորություն ստեղծվի, անհրա-
ժեշտ է հողամասը մանր փխրեցնել խոնա-
վությունը պահպանելու համար:

Այնուհետև, մոլախոտեր երևալու դեպ-
քում անհրաժեշտ է հողը փխրեցնել թա-
թավոր կուլտիվատորներով: Ցանքից առաջ
հողը պետք է նորից փխրեցնել՝ հետո առա-
ջացած մոլախոտերը ոչնչացնելու համար:

Խորհուրդ է տրվում ցանքից առաջ հողը
տափանել: Վերջին գործողության միջոցով
հողի մեջ խոնավություն է կուտակվում, և
կորեկի սերմերի միահամուռ ծլման համար
ավելի նորմալ պայմաններ են ստեղծվում:

Ծիության չորային և կիսաչորային ու-
յոններում բերքատվության բարձրացման
գործում մեծ դեր է խաղում ձյան պահպա-
նումը հողամասի վրա:

Խոզանացան կորեկի բարձր և կայուն
բերքի համար մղվող պայքարում վճռական

նշանակությունն ունի հողի ժամանակին և ճիշտ կատարած մշակությունը՝ նախորդ կուլտուրայի բերքը հավաքելուց հետո անմիջապես խոր (20—22 սմ) հերկ հետագա փոցխումով (դա կատարվում է մոտավորապես հուլիսի առաջին կեսին):

Պարարտացում

Կորեկի բերքատվությունը բարձրացնելու գործում վճռական նշանակությունն ունի պարարտացումը, եթե այն կիրառվում է ագրոտիկանիկայի մյուս միջոցառումների հետ միասին:

Կորեկի դաշտն աշնանը պետք է մտցնել գոմաղը կամ խառնաղը, որպես հիմնական պարարտանյութ, հեկտարին 20—30 տոնն: Կորեկը լավ արդյունք է տալիս նաև ֆոսֆորական և կալիումական աղերով պարարտացնելու դեպքում: Սուպերֆոսֆատ պետք է տալ հեկտարին 2,5—3,0 ցենտներ, իսկ ազոտական պարարտանյութեր՝ 2—2,5 ցենտներ:

Խողանացան կորեկի բարձր բերք ստա-

նալու համար, բարձր ազրոտեխնիկա կիրառելու հետ միասին, անհրաժեշտ է հողը հարըստացնել հանքային տեղական պարարտանյութերով: Արարատյան դաշտավայրի պայմաններում գոմաղբը պետք է հողին տալ նախորդ կուլտուրայի հիմնական հերկի ժամանակ, իսկ հանքային և այլ պարարտանյութերը մտցնել կորեկի համար հիմնական հերկ կատարելիս:

Սերմացու

Սերմացուն պետք է սորտային և բարձրորակ լինի Ցանքի համար պետք է սերմեր ընտրել այնպիսի բույսերից, որոնք աճել են բարձր ազրոտեխնիկայի պայմաններում, բերքատու և երաշտի, հիվանդությունների ու ֆլասատուների հանդեպ կայուն են եղել, և հատիկները չեն թափվել:

Առաջավոր կոլխոզները, բարձրորակ և միատեսակ սերմեր ստանալու համար, կորեկի հասունանալու ժամանակ դեռևս դաշտում մասսայական ընտրություն են կատարում:

Նկատելի կերպով ավելի բարձր բերք են տալիս հուլանի վերին մասից ընտրած սերմերը: Նրանք 3—4 օր ավելի շուտ են հասունանում, քան ստորին սերմերը, և ավելի խոշոր են ու ծանրաքաշ: Փորձերը ցույց են տվել, որ այդպիսի սերմերը 50 տոկոսով բարձրացնում են բերքը:

Ցանքի համար ընտրած սերմերը մաքրում են, տեսակավորում և ծլունակությունն ստուգում:

Կորեկի բերքատվությունը բարձրացնելու համար կարևոր պրիոմ է յարովիղացիան: Այս պրիոմն ապահովում է ծիլերի արագ և միահամուռ երևալը, արագացնում է հասունացումը և բարձրացնում բերքը:

Սերմերը թրջելու համար յուրաքանչյուր 100 կիլոգրամ սերմին վերցնում են 26 լիտր ջուր երկու նվազ (առաջին նվազ՝ 16 լիտր և երկրորդ՝ նվազ՝ 10 լիտր): Սերմի կույտի մեջ 7—10 օրվա ընթացքում պահպանվում է 18—20° ջերմություն: Օրվա մեջ մի քանի անգամ սերմերը բահով խառնում են: Ծլած

սերմերի թիվը ցանքի ժամանակ չպետք է
անցնի 10—12 տոկոսից:

Յանվի ժամանակը

Կորեկն ուշ ցանվող բույս է: Լավ նա-
խապատրաստված և տաքացած հողում կա-
տարած ցանքը կորեկի բարձր բերք ստա-
նալու վճռական պայմաններից մեկն է:
Կորեկի սերմերն սկսում են ծլել ջերմու-
թյան 12—15°-ի ժամանակ:

Չտաքացած հողում վաղ ցանք կատարե-
լու դեպքում սերմերը փտում են կամ, լավա-
զույն դեպքում, ստացվում են նոսր, թույլ
ծիլեր, որոնք շուտով կորչում են մոլախո-
տերի մեջ և ոչնչանում:

Կորեկի ցանքի ժամկետներն ուսումնա-
սիրող շատ փորձակայաններ գտնում են,
որ ցանքի լավագույն ժամկետը մայիսի
առաջին տասնօրյակն է: Սակայն պակաս
չեն և այնպիսի դեպքեր, երբ նույնիսկ
հունիսի վերջում ցանված կորեկը լավ բերք
է տվել, բայց այդ ժամկետը հյուսիսային

ռայոնների համար սահման համարվել էի
կարող:

Խողանացան կորեկի ցանքի նորմալ
ժամկետն է հուլիսի առաջին կեսը, երբ
հացահատիկներն արդեն հավաքված և դաշ-
տը նախապատրաստված է լինում ցանքի
համար:

Յանվի նորման

Սերմացուի քանակը կախված է գլխա-
վորապես ցանքի եղանակից, շրջանի հո-
ղային-կլիմայական պայմաններից, սոր-
տից և այլն:

Նոսր ցանքն ընդհանրապես նպաստում
է ուժեղ թփակալմանը, և հատիկներն ան-
համաչափ են հասունանում: Խիտ ցանքը
պակասեցնում է բերքը, որովհետև բույսերը
ճնշվում են: Սովորաբար, լայնաշար ցան-
քերի դեպքում մի հեկտարին ցանում են
10—15 կիլոգրամ, իսկ միապաղաղ ցանքի
դեպքում՝ 15—18 կիլոգրամ հատիկ:

ՅԱՆՎԻ ԽՈՐՈՒՅՈՒՆԵՐ

Յանքի նորմալ խորությունը համարվում է 3—4 սմ: Այս խորության դեպքում ծիլերը հեշտությամբ են հողի երես դուրս գալիս:

Նախադանքային սխալ մշակման պատճառով խիստ չորացած հողում սերմերը կարելի է ցանել մինչև 5—6 սմ խորությամբ:

ՅԱՆՎԻ ԵՊԱՆԱԿՆԵՐ

Կորեկն ամենաբարձր բերք տալիս է լայնաշար ցանքի դեպքում՝ միջշարքերը 45—50 սմ: Այս տիպի ցանքը հնարավորություն է տալիս մշակումը կատարել ձիով ու տրակտորով և դաշտը մաքուր պահել (որ առանձնապես մեծ նշանակություն ունի կորեկի ծիլերի համար աճման առաջին շրջանում):

Զորային պայմաններում լայնաշար ցանքը նպատակահարմար է կատարել միագիծ շարքերով: Սա ապահովում է բարձր

բերքի ստացումը՝ մինչև 20—25 ցենտներ
մեկ հեկտարից:

Բավականաչափ խոնավության պայ-
մաններում սովորաբար երկգիծ (ժապավեն-
ների միջև 45—60 սմ, շարքերի միջև 15 սմ)
և եռագիծ (ժապավենների միջև 60 սմ,
շարքերի միջև 13—15 սմ) լայնաշար ցանք
են կատարում: Վերջիններիս առավելու-
թյունը միագիծ ժապավեններով ցանքի
հանդեպ այն է, որ միևնույն տարածության
վրա ավելի մեծ թվով բույսեր են աճեց-
վում, իսկ պակասությունը՝ որ դժվարու-
թյուններ են ստեղծվում մեքենայացված
մշակման համար:

Այսպիսի ցանք նպատակահարմար է
կատարել մոլախոտերից ազատ հողերում:

Միջշարքային տարածության լայնու-
թյունը կախված է նաև տնտեսության ու-
նեցած մշակման դործիքներից և մեքենա-
ներից:

Յանքի խնամքը

Ցանքի խնամքը գլխավորապես մոլա-
խոտերը ոչնչացնելն է: Վճռական նշանա-

կոլթյուն ունի ցանքի մշակումը մանավանդ բույսի աճման առաջին շրջանում:

Կորեկն աչքի է ընկնում անհամաչափ զարգացմամբ: Սկզբում ծլումը շատ դանդաղ է կատարվում, թփակալումը տեղի է ունենում 30 օր հետո (մինչդեռ վաղ հացահատիկների այդ ժամանակամիջոցը երկու անգամ կարճ է): Առաջին միջշարքային մշակումը կատարում են հենց որ շարքերը նշմարվում են (ցանքի 12—14-րդ օրը): Մշակումն ուղացնելու դեպքում մոլախոտերն արագ աճում և խեղդում են կորեկի ծիլերը: Թփակալումից հետո կորեկն արագ է աճում և հեշտությամբ ծածկում է մոլախոտերը, եթե վերջիններս երևան:

Միջշարքային մշակման համար կիրառվում են տրակտորային, ձիու կամ ձեռքի կուլտիվատորներ (շարքահերկ մեքենաներ)՝ կտրող, բայց շուռ չտվող թաթերով:

Կորեկի ծիլերը շատ զգայուն են հողով ծածկվելու հանդեպ. դա խանգարում է նրանց նորմալ զարգացմանը: Այս նպատակի համար միանգամայն պիտանի են ХКР—С

մարկայի կուլտիվատորները, որոնք պրակ-
տիկ մեծ նշանակութիւն ունեն կորեկի
լայնաշար մշակման համար: Այս մեքենայի
գործող մասերն աղատ կարելի է հարմա-
րեցնել տվյալ միջնաբերի համար, նրանց
միակողմանի թաթերը պաշտպանում են կո-
րեկի երիտասարդ ծիլերը հողով ծածկվելուց:

Միջնաբային մշակման հետ միաժա-
մանակ պետք է քաղհան կատարել նաև
շաբրերի մեջ:

Երկրորդ միջնաբային մշակումը պետք
է կատարել թփակալման ժամանակ: Այնու-
հետև այդ միջոցառումը, ինչպես նաև քաղ-
հանը շաբրերի մեջ, որպես անհրաժեշտ
ագրոձեռնարկում, պետք է կատարել հողն
ամրանալու և մուլխոտերով ծածկվելու դեպ-
քում: Միապաղաղ ցանքի դեպքում քաղ-
հանը պետք է ձեռքով կատարել:

ՍՍՌՄ Ժողկոմսովետի և ՀամԿ(բ)Պ ԿԿ-ի
որոշումը պարտադրում է կատարել ոչ պա-
կաս, քան 2—3 մշակում ինչպես լայնաշար,
նույնպես և միապաղաղ ցանքի դեպքում:

Սնուցումը

Բարձր բերք ստանալու համար, բացի հողը լավ մշակելուց, անհրաժեշտ է նրա մեջ կուտակել բավարար քանակությամբ հեշտ յուրացվող սննդանյութեր:

Ժամանակին և ճիշտ սնուցումը թե հիմնական պարարտացման դեպքում և թե առանց այս վերջինի՝ պրակտիկայում միշտ էլ իրեն արդարացնում է:

Փորձերը ցույց են տվել, որ կորեկը թփակալման և ծաղկելու ժամանակ մեծ քանակությամբ սննդանյութեր է վերցնում հողից: Սնուցումը պետք է տալ բույսին հենց այդ ժամկետներին: Աճման ընթացքում երկու սնուցում տալն անհրաժեշտ է համարվում: Առաջին սնուցման դեպքում (թփակալման շրջանում) հանձնարարվում է հողի մեջ մտցնել հեկտարին 1,5 ցենտներ ամոնիում սուլֆատ, 2 ցենտներ սուպերֆոսֆատ և 0,75 ցենտներ կալիումական աղ: Երկրորդ սնուցման ժամանակ պետք է հողին տալ հեկտարին 0,75 ցենտներ ամո-

նիում սուլֆատ, 1,0 ցենտներ սուպերֆոսֆատ և 0,5 ցենտներ կալիումական աղ:

Եթե տնտեսությունն ունի տեղական պարարտանյութեր, ապա հանքային պարարտանյութերը հաճախ փոխարինում են նրանցով: Թռչնաղբ տալիս են հեկտարին 2—2,5 ցենտներ և մոխիր՝ 2—3 ցենտներ: Երկրորդ սնուցման ժամանակ կարելի է տալ դրանից 25—30% պակաս: Լայն կերպով կիրառվում է նաև գոմաղբի հեղուկ:

Պարարտանյութը ցանկալի է տալ լուծված վիճակում (1 մաս պարարտանյութին 5—6 մաս ջուր), մանավանդ չորային շրջաններում: Որպես սնուցող գործիքներ կարելի է օգտագործել տրակտորային կուլտիվատորները և ХКР—С ու УКС—М մարկայի սնուցման գործիքները: Այդ մարկայի սնուցման գործիքներն այն առավելությունն ունեն, որ նրանց բանող մասերն ազատ կարելի է հարմարեցնել միջշարքերին: Այս նպատակի համար օգտագործում

են նաև հատուկ հարմարանքներ ունեցող
շարքացան մեքենան:

Կորեկի օրերը

Զնայած որ կորեկը բարձր-երաշտա-
կայուն բույս է, այնուամենայնիվ խոնա-
վության վերաբերմամբ զգայուն է և ամե-
նաբարձր բերքը տալիս է ոռոգման դեպ-
քում:

Հատուկ փորձերը հաստատել են, որ կո-
րեկն առանձնապես շատ ջուր է պահան-
ջում խողովակ գցելու և հուրան տալու ժա-
մանակ:

Բազմաթիվ փորձեր ցույց են տվել, որ
խողանացան կորեկը ցանքից հետո պար-
տադիր կերպով պետք է ջրել: Հետևյալ
ջուրը պետք է տալ խողովակ գցելու և հու-
րան տալու ժամանակ:

Կորեկի բեռնահավաք

Կորեկն անհամաչափ է հատունանում:
Սկզբում հատունանում են ամենաբարձր

հարկի հուրանները, հետո՝ միջին և, վերջապես, ստորին:

Սովորաբար նկատվում է, որ երբ հուրանի վերին մասն արդեն հասունացել է, միջինը դեռ նոր է հասունանում, իսկ ստորինը համարյա կանաչ է:

Սպասել, որ բոլոր հուրանները հասունանան, չի կարելի: Կորեկը հավաքում են այն ժամանակ, երբ բույսերի մեծ մասի վրա հուրանների վերին մասերի սերմերը հասունացած են: Ինչպես արդեն վերևում ասացինք, այդ սերմերն ավելի խոշոր և ծանրաքաշ են:

Մեծ տարածությունների վրա կորեկը հավաքել հանձնարարվում է կոմբայնով, այս դեպքում բերքի կորուստ համարյա չի լինում: Կորեկը հավաքում են նաև հնձող ավելի պարզ մեքենաներով:

Կորեկի հիվանդությունները և՛ վնասատուները

Կորեկը հիվանդությունների և ֆլասատուների քիչ է ենթակա: Կորեկին որոշ

Ֆլաս է պատճառում մրիկը: Պայքարն է՝
սերմերի ախտահանումը:

Միջատներից կորեկին ֆլասում է լա-
րաորդը: Պայքարի մատչելի ձևն է՝ հողի
խնամքով և ժամանակին մշակությունը:

Ռուսականություն

	Էջ
Առաջաբան	3
Կորեկը (<i>Panicum miliaceum</i>) և նրա սորտերը .	5
Կորեկի վերաբերմունքը կլիմայի և հողի հանդեպ .	6
Կորեկի բերքատվութունը	8
Կորեկի տեղը ցանքաշրջանառության մեջ . .	9
Խոզանացան կորեկ	10
Հողի մշակութունը	11
Պարարտացում	13
Սերմացու	14
Ցանքի ժամանակը	16
Ցանքի նորման	17
Ցանքի խորութունը	18
Ցանքի եղանակները	18
Ցանքի խնամքը	19
Մնուցումը	22
Կորեկի ջրելը	24
Կորեկի բերքահավաքը	24
Կորեկի հիվանդութիւնները և վնասատուները .	25

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳԻՏԱ.-ՊՈՊՈՒԼՅԱՐ ՍԵՐԻԱ

ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. Ս. Խ ա չ ա տ ր յ ա ն — Բանջարանոցային
բույսերի աճեցումը Ներևանի պայման-
ներում 10 ռ.
2. Տ. Ս. Տ Ե Ր - Ս ա հ ա կ յ ա ն — Կարտոֆիլի
կուլտուրան Արարատյան դաշտավայրում 6 ռ.
3. Ա. Ս. Ռ ա ֆ ա յ ե լ յ ա ն — Կորեկ . . 1 ռ. 50 կ.
4. Հ. Ս. Բ ա դ ա լ յ ա ն — Ինչպես որոշել քա-
նի օրական է Լուսինը 5 ռ. 50 կ.
5. Պ. Դ. Յ ա ը ո շ Ե ն կ ո — Մասուրը որպես
վիտամինի հարուստ աղբյուր 2 ռ.
6. Գ. Դ. Յ ա ը ո շ Ե ն կ ո — Ջեմ և պաստեղ՝
անտառային հոնից, Յուդալի մածուկ հա-
ճարենու պտուղներից 2 ռ.
7. Ա. Դ. Ա ը ա ը ա տ յ ա ն — Անտառայի-
նեը 2 ռ. 50 կ.

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ

1. Ա. Ս. Ռ ա ֆ ա յ ե լ յ ա ն — Եզիպտացորեն
2. Ա. Ս. Ռ ա ֆ ա յ ե լ յ ա ն — Ընդեղեն բույսերի
կուլտուրան Ներևանի հողային պայմաններում:

3. Ա. Ա. Ր է խ տ ե ը — Հայաստանի Թուհայի որ օձերը:
4. Հ. Հ. Ս ե պ ե տ չ յ ա ն — Հայաստանի ինքնաբույս
վալերիանը և նրա մշակությունը:
5. Պ. Ս. Պ ո ղ ո ս ո Վ — Երևանի հողերը:
6. Վ. Դ. Ա ղ ա բ ա բ յ ա ն — Երևանի հողերի պա-
րարտացունքը:
7. Ե. Ե. Ա ս լ ա ն յ ա ն — Չամչի պատրաստումը խա-
ղողի տեղական սորտերից:

Армянский Филиал Академии Наук СССР
Сектор Почвоведения

Естественно-научная популярная серия

А. С. РАФАЕЛЯН

П Р О С О

(На армянском яз.)

Издание Армфан, Ереван, 1943 г.

ՎՋ 02590, պատկեր 520, տիրաժ 1000.

Ստորագրված է տպելու 31 հունիսի 1943 թ.

ՆԳԺԿ Վարչատնտեսական տպարան, Երևան.

գԱԱ Հիմնարար գիտ. գրադ.

FL0039689

{054}

Գին՝ 1 ռ. 50 Կ.

